

Ymchwiliadau gwyddoniaeth cynradd

<https://rsc.li/3rXIW1a>

Llaw frawychus

Llaw frawychus

Byddwn yn gwneud y canlynol:

Ymchwilio i newid na fyddai
modd ei ddadwneud.

Amcanion dysgu

Dealltwriaeth

- Gallaf esbonio'r gwahaniaeth rhwng newid y gellir ei ddadwneud a newid na ellir ei ddadwneud.
- Rwy'n deall bod adweithiau cemegol yn cynhyrchu deunyddiau newydd.
- Rwy'n gwybod pan fyddwch yn cymysgu finegr a soda pobi mai un o'r pethau rydych chi'n ei wneud ydy nwy, carbon deuocsid.
- Rwy'n deall bod nwyon yn ehangu i gymryd siâp eu cynhwysydd.

Sgiliau ymholi

- Gallaf ddefnyddio'r canlyniadau i wneud rhagfynegiadau er mwyn cynnal profion cymharol a theg eraill.

Geirfa ddefnyddiol

- **Newid y gellir ei ddadwneud:** newid lle nad oes unrhyw ddeunyddiau newydd yn cael eu creu a lle bydd modd adfer y deunydd gwreiddiol.
Wyt ti'n gallu meddwl am ychydig o enghreifftiau?

- **Newid na ellir ei ddadwneud:** newid cemegol lle mae deunyddiau newydd yn cael eu ffurfio.
Wyt ti'n gallu meddwl am unrhyw enghreifftiau?

Geirfa ddefnyddiol

- **Ehangu:** symud ar wahân neu fynd yn fwy.
- **Nwy:** 'cyflwr mater' lle mae gronynnau yn llawn ynni a gofodau mawr rhyngddynt. Mae nwy'n cymryd siâp y cynhwysydd y mae ynddo a bydd yn llifo.
- **Newidyn:** rhywbeth sy'n cael ei arsylwi neu ei fesur mewn arbrawf gwyddonol.
Wyt ti'n gallu meddwl am unrhyw enghreifftiau?

Dull

1. Rho finegr yn y jar.
2. Rho soda pobi ym mysedd y menig.
3. Rho waelod y faneg yn ofalus dros y jar.
4. Arllwysa'r powdwr o'r faneg i mewn i'r jar.

Trafod ein harbrawf

- Beth wyt ti'n ei ragweld fyddai'n digwydd pe byddet ti'n defnyddio maneg fwy trwchus?
- Sut rydyn ni'n gwybod nad yw'n bosibl dadwneud yr adwaith hwn?
- Sut oeddet ti'n gwybod bod nwy wedi cael ei greu?
- Beth allai ddigwydd pe byddet yn gwano'r finegr neu'n newid faint o soda pobi a ddefnyddir?
- Wyt ti'n gallu meddwl am unrhyw adweithiau cemegol eraill sy'n cynhyrchu carbon deuocsid?
- Wyt ti'n gallu gweld unrhyw newid i'r hylif?

Gwerthusiad

Sut wyt ti'n teimlo am ein **hamcanion dysgu** heddiw?

- Rwy'n deall bod adweithiau cemegol yn cynhyrchu deunyddiau newydd.
- Rwy'n gwybod pan fyddwch yn cymysgu finegr a soda pobi mai un o'r pethau rydych chi'n ei wneud ydy nwy, carbon deuocsid.
- Rwy'n gwybod bod y rhan fwyaf o adweithiau cemegol yn rhai na ellir eu dadwneud.
- Rwy'n deall bod nwyon yn ehangu i gymryd siâp eu cynhwysydd.

Wyt ti'n gallu esbonio'r gwahaniaeth rhwng newid na ellir ei ddadwneud a newid y gellir ei ddadwneud, a rhoi enghreifftiau?

Os wyt ti'n teimlo'n hyderus dy fod yn gallu, dangosa 5 bys i'r athro, neu dangosa 1 os wyt ti'n teimlo bod angen i ti gael sgwrs arall i egluro'r wers.

Cydnabyddiaeth

Sleidiau 2, 6 a 7: delweddau © Y Gymdeithas Gemeg Frenhinol

Sleid 4: ffynhonnell delwedd 1 pixabay.com (nid oes angen priodoli);

delwedd 2 © EKramerl/Shutterstock

Sleid 5: ffynhonnell y ddelwedd pixabay.com (nid oes angen priodoli)

Sleid 8: delwedd © Sichonl/Shutterstock